

POEZIE – charakteristika uměleckého textu

Guillaume Apollinaire: Pásmo

analýza uměleckého textu

Výňatek:

*Nyní ty kráčíš sám davem po Paříži
Kol tebe stáda autobusů řvou řičí a víří
Bolestná úzkost lásky hrdlo svírá ti
Jak bys už nikdy se neměl lásky dočkat
Vstoupil bys do kláštera, kdybys žil v dávném čase
Když na rtech si najdete modlitbu vy stydíte do ruda se
Sobě se vysmíváš a smích tvůj plá výhní pekelnou
Jiskřičky jeho zlatí života tvého dno
Toť obraz visící v temnu galerie
A vidět jej z blízka ti třeba chvílemi je*

I. část:

literární druh

- lyrika

literární žánr

- báseň, pásmo

téma a motivy

- tématem ukázky je zamilování se ve velkoměstě
- motivy v ukázce jsou: dav, Paříž, stádo, autobusy, láska, klášter, čas, rty, modlitba, stud, výsměch, výheň, peklo, jiskřičky, život, dno, obraz, galerie, blízkost, chvíle
- tématem básně: báseň nemá jedno rámcové téma, autor píše volné asociace, nejvíce se ale píše o přelomu mezi epochami, změně období.
- motivy básně: láska, stesk, pokrok, ztracení, vzpomínka, chvíle, ...

kompoziční výstavba

- dílo není členěno do kapitol či slok, spojování témat je vesměs náhodné, jde o volné autorovy asociace
- dílo je tematicky rozděleno do tří částí, v 1. se loučí se starou dobou a vítá 20. století, ve 2. je cestuje a v 3. oslavuje život, často se objevují antické motivy, jednotlivé celky nejsou jasně oddělené, jelikož autor pouze zapisoval svůj volný proud myšlenek
- výňatek je z prostředku díla, konkrétně 8. strofa

II. část:

vypravěč/lyrický subjekt

- lyrický subjekt je sám autor, který se sebou vede vnitřní monolog
- celá báseň je vyprávěna nevlastní přímou řečí (*Nyní ty kráčíš sám davem po Paříži*
Kol tebe stáda autobusů řvou řičí a víří) a nepřímou řečí (*Toť obraz visící v temnu galerie*)
- v díle autor vede vnitřní monolog se sebou a svým alter ego (druhým já)

Postavy

- je zmíněno několik postav, například: René Dalize, Pták Noh, ďáblové, ... často jsou zmíněny pouze jednou
- časoprostor je někdy na začátku 20. století, v Paříži, u Středozemního moře a na mnoha dalších místech, mezi kterými autor přeskakuje

veršová výstavba

- báseň je rozdělena do strof s libovolným počtem veršů, rým je většinou sdužený (AABB)
- občas rým volný

III. část:**jazykové prostředky a jejich funkce**

- krátké věty, na konci není interpunkce, díky tomu má text rychlý spád
- použitý jazyk je spisovný
- velmi květnatý, s častým použitím zajímavých slovních spojení
- v dnešní době archaický

tropy a figury a jejich funkce

- tropy a figury a jejich funkce ve výňatku
- stáda autobusů řvou – personifikace
- jak bys už nikdy se neměl lásky dočkati – inverze
- stáda autobusů – metafora
- nikdy se neměl lásky dočkati – hyperbola
- řvou řičí a víří – onomatopoeie (zvukomalba)
- se vysmíváš a smích – epizeuxis (opakování slova)

literárněhistorický kontext

- pokrok proti tradicím – věda postupuje čím dál rychleji, ...
- narůstá napětí ve světě, nejistota. Eskaluje to v začátek 1. sv. války.
- rozpad jednotné morálky, smyslu života, ucelené formy umění
- vznikají nové filozofické a politické ideologie, často velmi extremistické

kontext autorovy tvorby

- začátek 20. století (před 1. sv. válkou)
- založil několik časopisů (Ezopova hostina, Pařížské večery, ...)
- píše nejdříve prózu, později poezii, kvůli které se proslaví
- členem Montparnasské komunity v Paříži
- umožnil vznik surrealismu (nadrealismu), jeho básnické sbírky jsou mezníkem ve vývoji francouzské literatury, často uvolňoval struktury básně a nahlížel na subjekt z několika pohledů zároveň (wikipedie)
- inspirace okultismem
- zemřel roku 1918 na španělskou chřipku
- Pásmo (1912), Alkoholy (1913)
- založil literární žánr pásmo, jde o spád volných asociací udělaných autorem
- ve svých básních zachycuje, jak se mění svět a pohled na člověka, z jeho básní postupně mizí klasický, vázaný verš, ignoruje interpunkci a rytmus.

literární/obecně kulturní kontext

- rozmach avantgardních směrů (i díky Apollinairovi)
 - Surrealismus, Kubismus, Futurismus, Modernismus, ...
- současníci: Pablo Picasso, Max Jacob, André Breton, Karel Čapek
- silná umělecká komunita v Paříži

hodnocení (zdůvodněný názor)

• Autorův experiment s odstraněním interpunkce je velmi zajímavý, zprvu jsem si toho vůbec nevšiml, ale podvědomě mi text přišel že má zvláštní, rychlý spád. Autorův volný tok myšlenek je chvílemi náročné sledovat, nebo v něm hledat nějaký význam, ale báseň jako celek ve mně zanechala spoustu emocí. Nepřišlo mi důležité vnímat jednotlivá slova, ale celek který dohromady tvoří. Také je velmi zajímavé, pozorovat tok myšlenek někoho jiného než sebe. V dnešní době je jednoduché přehlížet význam pásma, vždyť pouze zapisovat co nám přijde na mysl by zvládl každý, kdo umí psát. Důležité ale je, poukázat na to, že umění a vyjádření svého názoru může každý udělat podle sebe a nemusí se řídit názorem většiny. Původní Francouzskou verzi jsem nečetl, ale i přesto nemohu než obdivovat Čapkovu schopnost text přeložit, aby si udržel svůj význam a spád. Přidané abstraktní ilustrace navíc dodávali Pásmu svou osobitou atmosféru. Osobně hodnotím velmi kladně.

Zdroje k 8. 1. 2024

- <https://www.trivisijhlava.cz/wp-content/uploads/2018/09/mz-rozpracovano.pdf>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Guillaume_Apollinaire
- <https://www.studentino.cz/ss/cj/pasmo-guillaume-apolinaire-22488-p1.html>
- <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/38/95/15/pasmo.pdf>